

Op zoek naar herinneringen van kolenmijnen rond Dahlhausen.

Op dinsdag 5 juli reisden Rinze en ik af naar camping Ruhrbrücke te Hattingen. Na een niet al te lange trip over Duitslands snelwegen en over de nationale weg, rondweg van Essen, tussen vele bedrijven door, via Dahlhausen (ligt aan de Ruhr) kwamen we netjes aan bij de camping. Beetje omslachtig (kortste route GPS) wel maar veel meer gezien dan alleen de snelweg. We werden verwacht en hartelijk begroet en kregen een plaatsje aan de Ruhr, vlak bij de waterval, leukEn we gingen aan de slag met .. het opzetten van de tent, althans een poging daartoe: Rinze liet mij compleet schrikken: "wat een klein frame, zijn alle stokken er wel?" Ik vond het (bovenste deel alleen) frame ook klein uitzien, vreemd, thuis had ik het pas nog in elkaar gezet, toen leek het geheel veel groter: had ik alle stokken wel in de stokken-zak gedaan? Mijn paniek sloeg toe, danig van .. slag: er waren nog enkele stokken in de tas, zien hoe ver we kwamen ermee, anders werd het: terug naar huis, stokken ophalen.

Na een tijdje stond de kleine bungalowtent, alle stokken compleet, duidelijk verkeken, wat een opluchting was het! Onze bedden opgemaakt, de douche getest en Rinze had zijn buurman alweer gevonden, handig had hij dat weer gedaan, ervaring ... Het eerste nachtje, de waterval klaterde op de achtergrond steevast door. Het had behoorlijk geregend, het zou vast nog dagen duren voordat het water komende uit het Sauerland, verdwenen was .. Merkwaardig, als de dag voorbij is hoorde je hem veel duidelijker maar we vielen in slaap, vastbesloten hier niet langer dan een week te kamperen. De 1e prachtige zonnige dag ging op aan

wennen aan de omgeving, genieten van kanoërs die lustig over de waterval manoeuvreerden, de Wifi testen, bleek van matige kwaliteit, het signaal kwam van een hotel, waargenomen vreemde gast onder de brug in de gaten houden en boodschappen doen bij de Lidl aan de andere kant van de Ruhr. Boven op de brug zag ik onze tent en had er een prachtig uitzicht over de Ruhr. Onder aan de brug aan de andere kant passeerde ik een oud pittoresk stationnetje, het was er stil en leek verlaten, ongetwijfeld een ex-kolenverlaad-station het bleek omgetoverd tot .. restaurant, welke verrassingen zouden er nog meer komen? Nog even gevraagd en de Lidl gevonden, alle wensen waren op de bekende plaatsen terug te vinden en veelal .. goedkoper. Rinze zou niet meegaan op mijn wandeltochtjes want hij had een knieblessure. Een mooie dag was het geweest, uitgerust van de trip en het tentopzetten. De volgende dag stond de wandeltocht rond Dahlhausen op mijn programma (Rundwanderweg Dahlhausen, stippellijn op kaart) en deze stond in het teken van de kolendelving aldaar in vroegertijd. Ik hoopte zelf 'kolen' in situ te zien, ontwaren wat er nog van de kolenmijnen over was: er waren er vele geweest ooit en daar zijn de nodige vele wandeltochten op gebaseerd. Overal rond de rivier de Ruhr in het z.g. Ruhrgebied dagzomen, dit betekent = zichtbaar, de kolenflözen(lagen, er zijn vele flözen met de meest fantastische namen) en/of de flözen liggen diep. Het is er behoorlijk heuvelachtig met steile hellingen aan de noordzijde: de grond/bodem is hier 300 miljoen jaar geleden opgestuwd en daardoor ontstond een gebergte waardoor de kolenlagen nu niet vlak liggen maar in golven: de heuvels, de ruggen worden satteln genoemd in bedrijfstaal, de laagtes, de dalen, heten muldes. De kolenlagen zijn in cycli ontstaan van tijden van boomgroei, vertering, overstroming (zee) met zandafzetting. Meer richting noorden zijn ook talrijke kolenmijnen (in het Duits zechen genaamd) geweest, deze zijn van recentere datum (let wel: gesloten), de kolenlagen liggen daar veel dieper, men moest daar veel dieper boren. Het z.g. Kreidebekken van Münster is een laagte die ontstond tijdens de de vorming van het Alpen-gebergte, hierdoor kwamen de kolenlagen aldaar veel dieper te liggen. Je kunt in Bochum en in de Zeche Nachtigal, Witten (en nog op meer plaatsen in het Ruhrgebied) zelf afdalen naar de oude kolenmijngangen en zien hoe de kolen machinaal werden .. geoogst, vorig jaar zijn wij afgedaald in de in de museum-mijn te Bochum. Glück auf is de groet die je elkaar daar brengt. De oude Heinrichshütte (hütte=hoogoven) in Hattingen, zijn lokatie was ook ooit vindplaats van ijzer in de grond, hadden we vorig jaar al bezocht. De oude hoogoven met alles, incl. de nog zichtbare gieterij .. bevindt zich in roeststadium, terug naar de oorsprong van zijn .. metaal. De brandstof in de hoogovens waren .. kolen. De vele hoogovens die het Ruhrgebied ooit rijk was, bezorgden het Ruhrgebied veel luchtvervuiling, de lucht is er nu schoon, althans ik heb geen vreemde luchtjes gemerkt..

Er zijn nog 2 kolenmijnen in Duitsland actief, beide zijn gekoppeld aan elektriciteitscentrales en gaan in 2018 sluiten. Het landschap langs de Ruhr is er erg mooi, veel bos, heuvelachtig, gelukkig is de natuur terug van weggeweest. Van de drukke steden Bochum, Essen merk je niet veel in het Ruhrgebied. Langs de Ruhr is het gemakkelijk fietsen, er bestaat de Route Metropole/Industriecultuur en gaat langs de niet meer bestaande fabrieken of wat er van over is. Beroemd is het oude hoogoverterrein in Duisburg: Landschaftspark Duisburg-Nord, tegenwoordig een recreatieterrein voor vele doeleinden, ook hier zijn nog oude hoogovens in .. roeststadium te bekijken. (zie internet)

Kaartje: Georoute Ruhrgebiet, durch das Tal des schwarzen Goldes, wandelroute

De volgende dag op naar Dahlhausen, een beetje een fikse klim over de eerste heuvel, een sattel, dorpje Baak. Contact met Rinze via SMS, altijd handig. Na het open veld met een mooie vakwerk-boerderij, glooiend landschap, op weg naar de eerste ... plaats van handeling van eertijds: de voormalige Zeche Dahlhauser Tiefbau (1860-1965) waar van gebouwen niets meer over is, het voormalige terrein is nu een picknickplaats met een sport-fitness-anlage.

Zeche Talhauser Tiefbau, voormalig

Op foto: flöz Wasserfall, ik moest ervoor helemaal achter in het oude zecheterrein, achter de bomen verscholen is de kolen(-laag) te zien, een geweldige belevenis, ik heb de kolen als brandstof nog meegemaakt ...

Verder gaande langs het grote voormalige zeche-terrein Talhauser Tiefbau kruiste ik de Lewackerstrasse en kwam uit bij een stollen-mundloch: dat is de uitgang van een stol (mijngang) van in dit geval Zeche Friedlicher Nachbar (anno 1850-1960), de mijn-exploratie van een volgende sattel. De zeche had zijn basis in Linden: zeer lange mijngang dus. (zie topo-kaartje: hamer/bijl gekruist)

Op het uitlegbord naast de mundloch deze prent: de kolen worden hier vanuit de mundloch overgeladen op een schip.

Verder gaande nu langs de Ruhr, al kletsend met deze of gene in het beste Duits dat ik had en om een geologisch fenomeen uit het wandelboekje op te zoeken, ik raadpleegde ervoor de toevallige sportschool :), kwam ik bij het station van Dahlhausen en vond er de beloofde routekaart op een bord. Na nog een vraag aan .. andere bergbau-wandelaars vond ik de start van de wandeling en zag uitlegbord nr. 2 met schematische tekening van de vele stollen die er zich in dit gebied, Weitmarer Sattel, hadden bevonden. Het zijn de rode lijnen op dit kaartje die de mijngangen onder de grond voorstellen.

Zie kaartje Mondloch des General Stollens, nr.2.

Ik maakte hier de beslissing wegens tijdgebrek, niet de hele route (stippelijijn boven rode rechte lijn) te pakken, maar nam de onderste rode lijn (zie topo-kaartje) deze overlapt de stippelijijn. De weg langs Ruhr naar Dahlhausen had de nodige tijd in beslag genomen. De weg liep er recht omhoog, ik liep in een dal, de mulde met alleen de bijzonderheid van een uitvoerige uitleg van een plaatselijke verschuiving van de zandsteen-kolenlagen ten opzichte van elkaar.

Het was een saai lang stuk met alleen een eind verderop een *heel grote langgerekte betonnen vlakke* ... ik kon nergens een bord ontwaren. Het werd einde route voor deze dag, ik raadpleegde mijn GPS: had de Nederlandse winkel Action hier in de buurt gespot en in de GPS gezet: ik was er nu vlak bij in de buurt. Ik miste node een muis voor mijn kleine Windows PC (Basecamp Garmin/GPS), vergeten. Ik besloot de winkelstraat af te lopen, gezellig, terug naar de camping, een lang stuk omlaag... Rinze bleek zich redelijk vermaakt te hebben maar met zijn knie was het niet zo veel beter...

Volgende dag weer hetzelfde programmaatje, de wandeling was nog niet af: nu de noordelijke stippelijijn gelopen, ik had echter helemaal geen goede beschrijving, geen track in de GPS: niet aanwezig op internet, alleen de kaart van het station en zelf wat notities, ik had beter thuis het kaartje kunnen uitprinten... Ik zal mij beperken door het vertellen van enkele bijzonderheden die ik hier tegenkwam. Zo kwam ik, geheel links bovenin van de stippelijijn, uit bij het Turkse gemeenschapscentrum om daar naar een mundloch te zoeken en die vond ik na een vraag aan de beheerder van het centrum. De mundloch was geheel verscholen onder plastic en dicht gemetseld vanwege wateroverlast. Hij vertelde mij dat in de oorlog de mijngang als schuilplaats had gediend....

de

Ik werd op een kopje lekkere thee getrakteerd, suiker naar wens en kreeg uitleg van de vele bidstonden die er zijn op een dag voor een gelovige, er hing een fraai gedecoreerde dag-kalender aan de muur.

Ik ging weer verder, rechts afslaan, een bospad op (zie kaartje). Uitlegborden over over oude lokaties van 'pingen', z.g. pinggen-zügen (pingen in een rij), zechen-namen als August, Theresia, stollen (neu-Ruhrort) kwam ik tegen. Pinggen waren kolendelfplaatsen die vanuit de bovengrond met de hand gegraven werden, dat gebeurde heel lang geleden, het prille begin van de kolendelving die later de diepte in ging. Ik vond met veel fantasie nog wat ondiepe kuilen onder het vergane blad. Van de zechen, stollen: niets gespot, niets te zien. Helemaal bovenaan de heuvel, zelfde helling als gisteren en na een dwaling in een woonwijk, stond een bord met het verhaal dat daar zich een paardenstal/wiese had bevonden: daar werden ongeveer 100 paarden verzorgd, geweid en verhuurd aan alle kolenbedrijven die er in de nabije omgeving waren. De weide is nog steeds .. groen, landelijke omgeving. Ik kwam bij punt 19: Markenkontrolle der Kokerei (zeche) Hasenwinkel. Borden 17, 18 gemist want de paardenwiese was 16: ze staan netjes genummerd achter elkaar op de wandelroute... Van nr. 19 schijnt nog een gebouwtje (zie internet: Bergbauwanderweg Dahlhausen - Der frühe Bergbau an der Ruhr) over gebleven te zijn, deze heb ik niet gespot, wel heb ik hier bedrijvigheid gezien, een type overslagplaats in nog steeds, verder overal bos ... Het was hier dus een druk punt, een weg liep er boven mijn hoofd en ik was hier ook uitgekomen bij weer het *grote betonnen lege veld* van gisteren, met zonder bord. Ik bedacht mij dat dit een overlaadstation kan zijn geweest van zeche Hasenwinkel, het fietspad dat er ernaast liep was erg recht (de dag ervoor heb ik op een nevenweg-pad gelopen) en ik legde het verband: oude spoorlijn. Borden 17 en 18 had ik compleet gemist: hier staan nog gebouwen uit die tijd .. (internet: Bergbauwanderweg Dahlhausen - Der frühe Bergbau an der Ruhr).

Stippelrondje meer of minder gehad, het was weer een warme dag geweest, ook in het bos. Ik maakte nog een keer de steile klim naar opnieuw .. de Action, ik had nog iets op mijn wensenlijstje. Weer liep ik datzelfde stuk terug naar de camping, door de winkelstraat, tenslotte het lange stuk omlaag ... met een bijzettafeltje voor de ...?

Rinze had zijn stek in de tent gevonden met de PC en had zijn fiets om zijn benen eens te strekken maar de knieklachten werden .. heviger, de buurman had reeds heel lief, koelementen in de verzorging gegooid. Zaterdag Hattingen met zijn tweeën bekeken, tijd voor een dagje samen, hoch parkeren bij Kaufland, de Panda moest klimmen, Saturn, heerlijke zaterdagmiddag maar we konden er niet van genieten, Rinze had zeer veel pijn bij het lopen en ik had ook een blessure opgelopen bij het 2

keer aflopen van de berg naar beneden: dom, dom, als er iets is waar knieën niet tegen kunnen is het dat. Mind up gemaakt: zondag terug naar huis en naar de dokter: een andere buurman op de camping had e.e.a. gescoord: het was geen knieband-blessure maar knieschijf-blessure: het fietsen was helemaal niet een prettige oefening, dat kon kloppen dus. Maandag bij de dokter herwaardering: geïrriteerde knieschijf, oorzaak te fanatiek geroeid en idem gecrossed op een crosstrainer op de sportschool, Rinze kan erg veel kracht in de strijd gooien, soms handig. De knie is nu weer o.k. gelukkig. Mijn knieën hadden ook rust nodig en zijn weer hersteld na 6 weken en kon toen nog even op de fiets om een tochtje te maken hoekje Teutoburgerwoud-Munsterland. Ik heb genoten van het mooie weer in mijn mooie tuin ... En, ik kan nog een keer naar deze camping om minstens deze wandeling over te doen want ik heb enkele belangrijke punten niet gezien, het probleem van de lange afdwaling zal ik nog moeten zien te vermijden.. er loopt een tram-verbinding, Hattingen-Bochum....

Verder in het Ruhrgebied: er zijn nog veel meer mondlochen te scoren, zo weet ik reeds.